

עצים ששווה להכיר

עידן קופלר¹ | עזרא ברנע²

- 1 מיג"ל – מרכז ידע גליל עליון
- 2 עמותת אלוני ישראל
- * idank@migal.org.il
- ** baloot@baloot.org.il

האלון של שייח' עבדאללה

גוב יוסף, דרומית לקיבוץ עמיעד, כחלק ממורדות רמת רזים במורדות הדרום-מזרחיים של הגליל העליון (נ"צ 758343 / 250413, גובה: 233 מטר מעל פני הים, איור 2). שמו נגזר כנראה מקבר שייח' בדואי, שהוקם במקום לכל המאוחר באמצע המאה ה-18.

אלון שייח' עבדאללה הוא עץ גדול ממדים מהמין אלון התבור (*Quercus ithaburensis*), והוא אחד מעצי הבר הגדולים והיפים בישראל (איור 1). הוא מסומן בכינוי MTO1111202 בפרויקט מיפוי אלוני ישראל של עמותת אלוני ישראל (2024). האלון ממוקם 100 מטר מערבית לחורבת

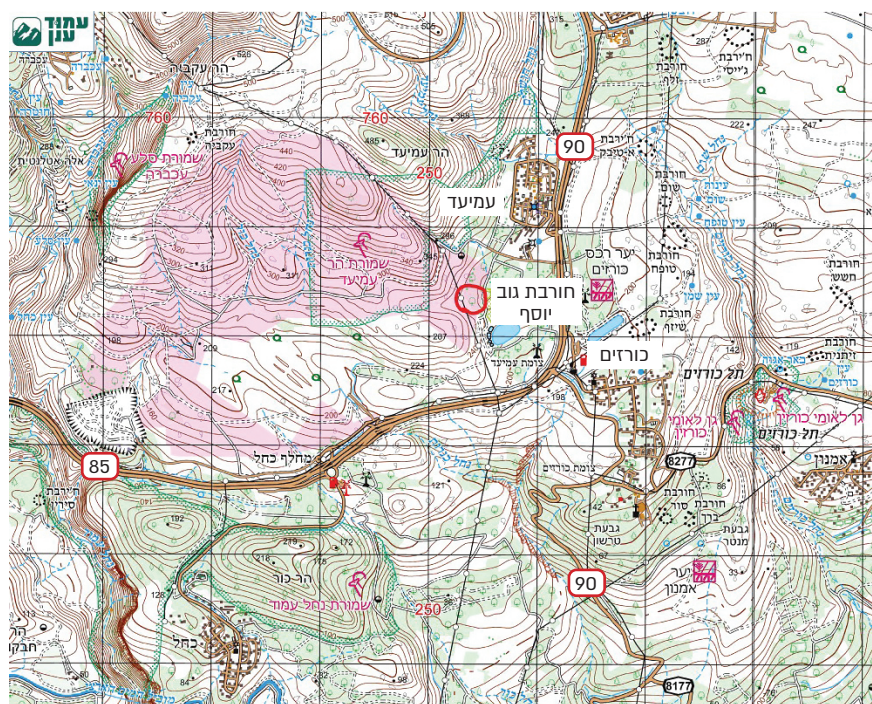
איור 1

אלון שייח' עבדאללה
צילום: עמית רפאל צורן

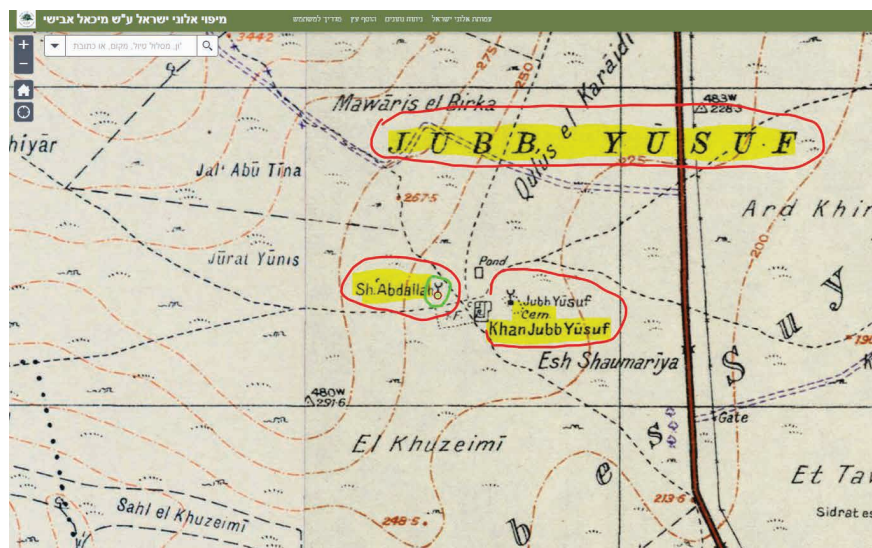
שהיה דמות מכובדת ומקודשת, והדבר הבטיח את ההגנה, השמירה והטיפול שלו. שייח' עבדאללה א-סויד (א-סהלי) היה דמות דתית מקומית, המזוהה לעיתים קרובות כקדוש סופי או כמורה רוחני מכובד בקהילה המוסלמית. קברו הוא אחד המבנים הבולטים שנתרו באתר הכפר ג'וב יוסף (בעברית – באר יוסף) שנחרב ב-1948. המסורת המקומית קושרת את האתר ליוסף המקראי ולסיפור השלכתו אל הבור, אם כי הקשר הוא פולקלוריסטי בלבד. במפה מנדטורית משנות ה-40 (איור 3) מצוין העץ סמוך לקבר שייח' עבדאללה. רשומות היסטוריות מתעדות את האזור החל מהמאה ה-14: אבן בטוטה ציין את המקום

העץ בעל ממדים מרשימים: קוטר הגזע 100 ס"מ, גובה הפיצול 180 ס"מ, וקוטר הצמרת 25 מטר. מאפיין בולט של העץ הוא שלמות ההופעה שלו. שיני הזמן, סערות, ואף גרזן הכורת לא יכלו לו, והוא נראה כיחידה אחת ללא פגם. כמות המשקעים השנתית הממוצעת באזור נעה בין 550 ל-600 מ"מ. מים אלה נאספים באקווה התת-קרקעית, ומאפשרים לעץ צימוח נרחב ובריא. גם סמיכותו למטעים המושקים באופן אינטנסיבי, תורמת לזמינות גבוהה של מים לעץ. על רכס הר כחל הסמוך עצים מרשימים נוספים מהמין האלון התבור. העץ נשתל או צמח באופן טבעי סמוך לקבר שייח' עבדאללה,

איור 2

מיקום העץ על מפת ישראל
(מתוך עמוד ענן 2024)

איור 3

האזור סביב העץ במפה מנדטורית
מהמחצית הראשונה של המאה
ה-20

המפה היא חלק מסדרת המפות
Survey of Palestine 1929–1948
קנ"מ 1:20,000
באדיבות האוניברסיטה העברית
בירושלים.

לניווט לאלון ביישומון ווייז –
<https://tinyurl.com/abdallamtoonwaze>

לניווט לאלון בגוגל מפות –
<https://did.li/abdallamtoogmap>

כתחנת דרכים מרכזית ובה מסגד ובאר. רישומים עות'מאניים משנת 1596 מתארים את ג'וב יוסף ככפר קטן עם אוכלוסייה חקלאית. גם לאחר חורבן הכפר נותר קברו של השייח' סמל דתי חשוב, ועדות לחשיבותו ההיסטורית של האזור. ח'אן ג'וב יוסף (בערבית: جُب يوسف) הוא אתר היסטורי ששימש תחנת דרכים מרכזית בתקופות הממלוכית והעות'מאנית. החאן הסמוך לעץ מופיע במפות היסטוריות החל משנת 1880.

מקורות

עמותת אלוני ישראל. 2024. <https://baloot.org.il/>

עמוד ענן. 2024. ג'וב יוסף – בור יוסף. <https://amudanan.co.il/w/P37337>

אלון שייח' עבדאללה במבט מקרוב
 צילום: עמית רפאל צורן